

Косаківський В. А. Скіфський кинджал з с. Вахнівка // В. А. Косаківський / Подільська старовина: зб. наук, праць / Вінниц. обл. ораєзн. музей; відп. ред. В. А. Косаківський. – Вінниця: РВВ ВАТ "Віноблдрукарня", 1998. – С.41-43

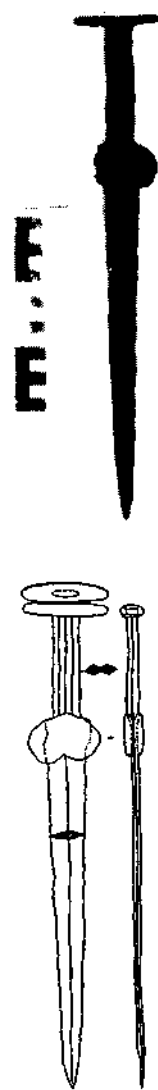
КОСАКІВСЬКИЙ В. А.

СКІФСЬКИЙ КИНДЖАЛ З С. ВАХНІВКА

В фондах Вінницького обласного краєзнавчого музею зберігається залізний кинджал (КВ № 52779, МЗ № 1156), знайдений в 1992 р. і переданий до музею Бубело А. Е. Кинджал знайдено в полі, на околиці с. Вахнівка Липовецького району Вінницької області. Місце знахідки додатково не обстежувалось на предмет виявлення поселення або могильника.

Кинджал залізний, довжиною 38,3 см, клинок дволезовий, ширина його біля перехрестя 2,8 см. Товщина клинка в середній частині – 0,7 см. В розрізі клинок ромбовидний. Руків'я пряме, шириною – 2,3 см, довжина його від перехрестя до наверхшя – 7,5 см, товщина – 1,0 см. В перерізі – подвійний ромб. Наверхшя у вигляді прямокутного бруска з заокругленими краями. Найбільша товщина – 0,7 см. Перехрестя метеликоподібної форми.

Лезо і руків'я кинджала виковані з одного куска металу і становлять одне ціле. Заготовки для перехрестя та наверхшя були зроблені окремо. Заготовка для перехрестя викована у вигляді фігурної пластинки (метеликоподібної форми), потім зігнута вдвоє, насаджена на кинджал у верхній частині клинка і приварена ковальським способом. Наверхшя виковане у вигляді бруска і насажене на верхню частину руків'я.

У середній частині руків'я, мабуть, ще до закріплення навершя та перехрестя, з обох боків було зроблене поздовжнє заглиблення, і руків'я набуло в перетині форми двох з'єднаних одним ребром ромбів.

Зварювання перехрестя з руків'ям зроблено незадовільно, тому з одного боку (в місці зварювання) відбулось розшарування металу по зварювальних швах. Тому перехрестя легко знімається з клинка кинджала і можна помітити, що кінцева формовка перехрестя за допомогою кування виконувалась на кинджалі, про що свідчить вдавнений метал клинка біля країв перехрестя.

Спосіб з'єднання навершя з руків'ям визначити візуально неможливо, так як не проводився металографічний аналіз виробу.

Такий тип кинджалів і мечів у скіфському світі відомий з другої половини VII ст. до н. е., а в Північному Причорномор'ї поширився у другій половині VI ст. до н. е. [1]

Найранішим аналогом кинджалу з Вахнівки може бути руків'я меча з Кармір-Блура (друга половина VII – початок VI ст. до н. е.). [2]

Найближчими аналогами є кинджал із західного Бельського городища, який зберігається в Археологічному музеї Харківського університету [3]; а також невеличкий меч, знайдений Д. С. Самоквасовим в кургані № 5 біля с. Рижанівка (ДІМ № 26515) [4] та кинджал, місце знайдення якого невідоме, опублікований в роботі Шрамко Б. А., Фоміна Л. Д. та Солнцева Л. О. [5]

Час поширення кинджалів, аналогічних кинджалу з Вахнівки, дослідники визначають кінцем VI – початком V ст. до н. е. [6]

Кинджал з Вахнівки – цінний зразок скіфської наступальної зброї, який свідчить, що місцеві ковалі раннього залізного віку добре володіли основними прийомами вільного кування чорних металів, застосову-

вали досить складну технологію, а в своєму ремеслі не поступалися розвитку ковальства інших регіонів Скіфії. [7]

ЛІТЕРАТУРА

1. Шрамко Б. А., Фомін Л. Д., Солнцев Л. О. Техніка виготовлення скіфської зброї із заліза й сталі // Археологія.– 1970.– Т. XXIII. – С 46.
2. Шрамко Б. А. Из истории скифского вооружения // Вооружение скифов и сарматов.– К., 1984.– С. 31: Рис. 4.6
3. Шрамко Б. А. та ін. Вказ. праця. – С. 42: Рис. 2.7; С. 47.
4. Там же – С. 50-51: Рис. 7.6.
5. Там же.– С. 42: Рис. 2.5.
6. Там же.– С. 46-47.
7. Гонак В. Д. Залізні вироби скіфських пам'яток Поділля // Подільська старовина: Наук. зб. – Вінниця, 1993.– С. 127.

ГАЛЬЧЕВСЬКА Л. А.

КОЗАЦЬКІ ЛЮЛЬКИ

Колекція люльок у фондах Вінницького обласного краєзнавчого музею хоча й невелика, але дуже цікава. Вона складається із 71 люльки. У різний час і по-різному вони потрапили до фондів музею.

18 люльок надійшли до нас із села Стара Прилука Липовецького р-ну; є люлька із с Красне Тиврівського р-ну; дві – із с. Фльорино Бершадського р-ну; дві були знайдені у місті Вінниці; шість — з Мурованих Курилівців; є люлька з м. Літина та із с. Хомутинець Калинівського р-ну.

У результаті аналізу музейної колекції люльки можемо класифікувати за такою схемою: